

A legújabb kor története az iskolában. A porosz közokt. min. 1915 szept. 2. elrendelte a középisk. történelemtanítás anyagának olyatén elosztását, hogy a legújabb korra az eddiginél jóval több idő jusson. A tanterv eddig is két fokon kívánta a jelenkorig való eljutást: a VI. (U. I.) és a IX. (O. I.) osztályban, de mindkét évre akkora időkört tűzött ki (1740-től, illetőleg 1648-tól máig), hogy éppen a legújabb korra nem juthatott annyi idő, amennyit a nemzeti érdek követel. Mivel pedig az 1861 óta eltelt idő a poroszokra és németekre nézve mindennél fontosabb, a miniszter elrendeli az ókorról, a középkorról és az újkornak Nagy Frigyesig terjedő részéről szóló anyagnak olyan mértékű megrövidítését, hogy az utolsó 50 év történetét részletesen lehessen tanítani. Mivel továbbá a mai rendben csak a VI. évben tanulnak a legújabb korról, az alsó fokon pedig nem, holott az érdeklődés a történelem iránt akkor különösen élénk: elrendeli a miniszter azt is, hogy a II. évben (Quinta) szintén a jelenkorig haladjon a tört.-tanítás a tanulók életkorának megfelelő módon; evégre az írástanítás egyik óráját a történelemhez csatolja. Az új rendet megnehezíthetné a tankönyvek nagy terjedelme. Ezért a rendelet elvárja ezek kellő átdolgozását s szükségesnek mondja, hogy a tanítás sikere érdekében minden tankönyv elején röviden foglalják össze a megelőző anyag legfőbb pontjait, a tudnivalók kánonját. A szóbeli érettségi vizsgálat ezután csak a 17. század közepétől máig tartó időre terjedjen ki, de úgy, hogy a régibb korokkal való kapcsolat ismeretéről is tanúságot tehessenek a tanulók. A gyengébbeket a régibb anyagból is meg kell vizsgálni. Aki meg valamelyik részlettel alaposabban foglalkozott, abból vizsgálható főképen, de nem kizáróan. — A miniszteri rendelet szerint (szó szerint közli a Pädag. Zeitung 1915, 38. sz.) «a mai nagy idők követelik a gyors segítséget azon a bajon», hogy a tanulók csak a VI. évben nyernek *alaposabb* tájékoztatást a legújabb korban. Nálunk a baj még nagyobb, mert itt a tanterv a legújabb korról, a jelenkorról sehol sem beszél. Annyiszor volt már erről szó és annyira nincs e tárgyban komoly nézeteltérés, hogy ezen a bajon segítő miniszteri rendelkezésre az idő a háború nélkül is érett volna. Nemzeti érdek, hogy legújabb történetünket nemcsak a középiskolában, hanem a tanítóképzőkben, szakiskolákban, megfelelő módon a polgáris 4. osztályában, sőt a népiskolában is ismertessék.

VEGYES.

A nevelés feladatai a háború után. A Verein zur Förderung des naturwiss. und math. Unterrichts (Berlin) 500 M pályadíjat tűzött ki 1915 dec. 31. határidővel erre a kérdésre: «Mit kell megkívánni a háború után a német ifjúság nevelésétől s mit tehet a math. és term. tud. oktatás e követelmények teljesülésére?» Nemcsak általános fejtegetést, hanem részletes, gyakorlati javaslatokat kívánnak, lehetőleg személyes tapasztalatok alapján. A berlini egyetem bölcsészeti kara pedig 1916 márc. 30.-ig arra

a pályakérdésre vár feleletet: mely feladatok elé állította a háború a népnevelést és hogyan lehet ezeket megoldani.

Magyar vonások a nevelésben. A Pécsi Tanítónők Egyesülete 250 kor. pályadíjat tűzött ki erre a kérdésre: «Melyek a magyar népnek jellemző tulajdonságai és ezek közül melyeket kell a nevelésnek és oktatásnak az összes tanítási ágak egybevágó összműködése által úgy ápolnia és kifejlesztenie, hogy igazi magyar nemzeti műveltség és művelt, egységes magyar nemzet alakuljon ki?» Határidő: 1916 husvétja. Bárki pályázhat. A kérdés azonban sokkal nehezebb, semhogy teljes megoldását remélni mernők.

Széchenyi életrajzának II. kötete is megjelent Friedreich István hagyatékából (Bpest, 1915, Szt.-István-Társ., n 8° VII + 282 l., az egész mű ára 20 kor.). Ez a kötet 1840-től élete végéig tünteti fel Széchenyi tevékenységét és főként vezérgondolatainak ismertetésével tehet nagy pedagógiai szolgálatot, ha — amint reméljük — sokan elolvassák.

A háborús irodalomból. (Beküldött, nem nevelésügyi művek.) Korántsem oly bőven és sokoldalúan, mint a német irodalom, de a miénk is szolgál olyan művekkel, amelyeket az iskola is jól felhasználhat a háborúra vonatkozó alkalmi kitérések vagy rendszeres oktatások közben. Ilyen a Magyar Könyvtár újabb füzetei közül a 769—770. sz.: *Újhelyi P. Hadseregünk megalakulása és bölcsőköra*; 771—778. sz.: *A világháború naplója*, (eddig 4 füzetben); 791—2. sz.: *Molnár V., A Vörös Kereszt.* A genfi egyezmény ismertetése. — Sok és nagyon használható anyag van együtt a Szabad Lyceum, Erzsébet Népakadémia és Orsz. Közegészségi Egyesület háborús előadásainak *Inter Arma* c. gyűjteményében (szerk. Vörösváry F., Bpest, IV. Egyetem-tér 5.; 1915 n 8° 253 l.). Történeti (Marczali H., Tóth-Szabó P., Szádeczky K. L.), politikai (Concha Gy.), egészségügyi (Gerlóczy Zs., Bálint R., Kétly L., Kuzmik P., Lobmayer G.), technikai (Vörösváry F.), földrajzi (Cholnoky F.), közgazdasági (Hantos E.), képzőművészeti (Berzeviczy A.), irodalmi (Beöthy Zs.) és zenei (Kacsóh R.) tárgyakon kívül egy-egy előadás szól az idegrendszer háborús megbetegedéseiről (Schaffer K.) és a hadsereg szellemi egészségügyéről (Ranschburg P.); az egész sort Hegedüs I. ünnepi beszéde nyitja meg. Ingyen kaphatják meg mindazok, akik hasonló előadásokat akarnak rendezni. — *Dr. Haltenberger M.* A világháború geográfiája (6 térképpel, Bpest 1915 Tisza Testvérek, 8°, 124 l. 2 kor.) címen kiadta a «Szepesi Hirnök»-ben megjelent cikkeit; a hadban álló nemzetek országát, a terepviszonyokat és népéletét akarja megvilágítani a nem szaktudós nagy közönség számára, az időszerű világpolitikai kérdések megértése céljából.

A háború költészete. E sorok frója háborús költészetünk tanulmányozása közben már 1915 tavaszán kifejezte azt a meggyőződését, hogy a magyar lélek alkotó ereje mélyen érdekelve van a most folyó háború költészetében s azért e gazdag költői termés pedagógiai szempontból sem hagyható figyelmen kívül. E napok költészete bizonyára megtermékenyíti irodalmi oktatásunk anyagát s olvasókönyveink nem egy becses gyöngy-

szemet fognak e nagy áradatból megmenteni. Az első kísérlet a háborús költészet pedagógiai értékesítésére előttünk van *Vajda Gyula* gyűjteményében: *A háború költészete*, Szemelvények a tanuló ifjúság számára. (Budapest, 1915. Rózsavölgyi, kis 8°, 224 l. Ára 2 K.) Az anthológia saját bevallása szerint a főtebb említett célt szolgálja, mikor a tanuló ifjúság számára mintegy 100 háborús tárgyú költeményt csoportosít. Igaz, hogy a költemények közül hét régebbi irodalmunkból való (Csokonai, Petőfi, Tóth K., Gyulai P., Szász K. versei), a többi azonban mai termés. Kissé aránytalan ugyan, ha a szerkesztő régi nagy költőink hét versével szemben mai poétáink 92 versében látja «a háború» költészetét (mert látszólag erre törekszik), a régiekből való szemelvényeknek azonban — melyek közül pl. Balassa B., Amade L., Arany J., stb. 1—2 remekét különben is sajnálattal nélkülözzük — bizonyára inkább a kötet iskolai célt szolgáló jellegének megállapításában s az anthológia szerzői joga körüli nehézségek elosztatásában volt szerepe. A gyűjtemény főrésze egyébként csak valóban becseset tartalmaz a 10,000-nél is több versből álló mai háborús költészetből s a magyar harci költészet történetének jó vázlatául szolgáló bevezetésével együtt remélhetőleg jó szolgálatot fog tenni annak a pedagógiai célnak, melynek érdekében keletkezett. *Gyulai Ágost.*

MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felolvasó ülés 1915 április 17-én.

Fináczy Ernő elnöklésével jelen vannak: Baros Gyula, Bozóky Endre, Bozóky Endréné, Böngérfi János, Bursics Ernő jegyző, Danilovics János, Éltés Mátyás, Farkas Sándor, Fest Aladár, Fodor Márkus, Gorzó Dénes, Gockler Lajos, Gyulai Ágost, Havas Gyula, Havas Irma, Hegedűs István, Hidasi Sándor, Ilosvay Lajos, Imre Sándor, Juba Adolf, Kemény Ferenc, Kornis Gyula, Kun Alajos, Lechnitzky Gyula, Lichtenegger Viktor, Mácsay Károly, Mátrai Rudolf, Migray József, Mosdósy Imre, Nagy László, Nagy Zsigmond, Nemes Lipót, Négyesy László, Ónody Gusztáv, Perleberg Artúr, Polgár Gyula, Quint József, Répay Dániel, Riegler Ernő, Snašel Ferenc, Somogyi Géza, Székely István, Sztankó Béla, Szuppán Vilmos, Szűcs István, Urhegyi Alajos, Vári Rezső, Vida Sándor, Wágner János, Waldapfel János, Weinberg Gyula, Weszely Ödön, Zsengeri Samu és mások.

I. Az *elnök* a megjelenteket s elsősorban a M. P. T. tiszteleti tagját: Ilosvay Lajos államtitkár urat üdvözli és az ülést megnyitja.

II. *Bozóky Endre* felolvassa *A tankönyvengedélyezésről* szóló részletes tanulmányát (l. M. P. 1915: 476—490. ll. és ebben a füzetben). Az *elnök* a Társaság nevében köszönetet mond az élénk érdeklő-